

De boerderij van de familie Theelen, waar Michel Goldsteen zat ondergedoken, bestaat niet meer. Inzet: Michel en

zijn zusje Hansje omstreeks 1940.

foto's Historische Kring Grubbenvorst-Lottum en uit besproken boek

De geur van mijn moeders haren

Het boek 'Andere Achterhuizen' bevat getuigenissen van joodse onderduikers. Een van hen is Michel Goldsteen, die in Grubbenvorst heeft gezeten.

door **Peter Janssen**

In geen enkel parfum heb ik de geur van mijn moeders haren ooit teruggevonden', schrijft Michel Goldsteen. Een aangrijpende uitspraak. Het joodse jongetje Michel zit in de oorlog ondergedoken bij de familie Theelen in Grubbenvorst. Zijn zusje en zijn ouders zijn elders ondergebracht. 'De bezoekjes van mijn moeder aan mijn onderduikadres behoren tot de meest intense ervaringen uit mijn leven', schrijft hij. Soms blijft ze een nachtje over en dan 'mocht ik bij haar in bed slapen, in het grote bed op zolder. Heerlijk vond ik dat. De avond erna, als ze weer weg was, sliep ik op het kussen van mijn moeder, dat ook nog naar haar rook. Het was

een zoete, doordringende geur, die dagenlang bewaard bleef? Dan blijven de bezoekjes uit. Michel heeft zijn moeder nooit meer teruggezien. Alleen de herinnering blijft, versterkt door de geur van haar haren. Goldsteen (76) woont tegenwoordig in Vlijmen. „Ik heb

na de oorlog pas van haar dood gehoord”, zegt hij over de telefoon. „Ja, die geur. Geuren zijn dingen die je je blijft herinneren. Je kunt ze niet omschrijven, maar je weet het nog.” Een bekend fenomeen. De reuk is het zintuig van de herinnering en het verlangen, zei de filosoof Rousseau. De Franse auteur Marcel Proust schreef de omvangrijkste roman uit de wereldliteratuur, nadat de geur van een in thee gedompeld koekje hem terugvoerde naar zijn jeugd. Goldsteen heeft goede herinneringen aan Grubbenvorst en aan de familie Theelen. „Als je die tekst in het boek terugleest, krijg je de indruk dat het allemaal kommer en kwel was. Zonder dat te bagatelliseren: als kind beleef je het anders. Ik heb mijn Limburgse jaren niet in herinnering als jaren van ellende. Ik heb goeie dingen meegemaakt. Er wordt al zo veel aandacht aan de slechteriken besteed. Wat niet vergeten mag worden, is dat er zo veel goede mensen zijn geweest die een helpende hand hebben toegestoken. Mijn onderduikfamilie. En

Het boek

- **Andere Achterhuizen**, door Marcel Prins en Peter Henk Steenhuis, uitgeverij Atheneum.
- **De auteurs geven 25 april (14.00 uur) een lezing in het Limburgs Museum in Venlo.**

denk aan pastoor Vullings van Grubbenvorst, die zoveel mensen heeft geholpen. Het heeft hem het leven gekost, daar komt het op neer.” Was het ook een soort achterhuis waar hij zat, zoals dat van Anne Frank? „Ik heb wel opgesloten gezeten ja. Dat was toen het gevaarlijk

werd, omdat mijn vader was gearresteerd. Ik werd naar Beringe gebracht, bij de familie Simons, waar mijn zusje zat. Van de acht kinderen wisten er maar twee dat ik daar op zolder zat. En in Grubbenvorst heb ik een paar weken overdag bij de familie Van den Bercken in een afgeschot deel van een klerenkast

gezet. Dat was toen mijn moeder werd aangehouden. De ruimte was zo klein, dat ik alleen maar de hele dag op een kruk kon zitten.” In *Andere Achterhuizen* worden de lotgevallen van vijftien in de oorlog ondergedoken joden beschreven. De schrijvers van het boek hebben ze geïnterviewd en hun verhaal opgetekend. „Als ik het zelf had opgeschreven, hadden er meer lagen in gezeten”, zegt Goldsteen. „Het was dan wat filosofischer geworden. Maar ik moet niet te veel terug naar die tijd.” Verhalen van overlevenden zijn vroeger nogal eens gezien als van een 'mindere orde', zegt Henk Steenhuis, een van de samenstellers. „Alsof er een hiërarchie is in leed. Ook wordt nu weleens gezegd: alweer een verhaal over de oorlog. Maar alle emoties die we als mensen kennen, komen daar als in een snelkookpan onder hoge druk samen. En dan gaat het ook nog eens over kinderen. De geur die Michel beschrijft, je moet het niet verwarren met nostalgie. Voor hem vertegenwoordigt die zijn diepste emoties.”